

بسمه تعالی
تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

بدینوسیله گواهی می شود خانم **لیلا مدقالچی** در تاریخ ۹۲/۱۱/۹ از رساله دکتری ۱۸ واحدی خود با عنوان « **ارزش های انسانی معماری منظر ایرانی - اسلامی دوره صفویه** » دفاع کرده است. اعضای هیات داوران نسخه نهایی این رساله را از نظر فرم و محتوا بررسی کرده و پذیرش آنرا برای دریافت درجه دکتری تخصصی (Ph.D) تأیید می نمایند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	دانشیار	دکتر مجتبی انصاری	۱- استاد راهنما (اصلی)
	-	-	۲- استاد راهنما (دوم)
	استاد	دکتر محمد رضا بمانیان	۳- استاد مشاور (اول)
	استاد	دکتر محمد رضا پورجعفر	۴- استاد مشاور (دوم)
	استادیار	دکتر محمد جواد مهدوی نژاد	۵- استاد ناظر داخلی
	دانشیار	دکتر علی اکبر تقوایی	۶- استاد ناظر داخلی
	دانشیار	دکتر سعید غلامرضا اسلامی	۷- استاد ناظر خارجی
	استادیار	دکتر مهدی زندیه	۸- استاد ناظر خارجی
	استادیار	دکتر محمد جواد مهدوی نژاد	۹- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

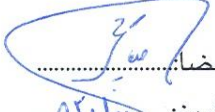
تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب..... لیلا مدقالچی..... دانشجوی رشته..... معماری..... ورودی سال تحصیلی..... ۱۳۸۷..... مقطع..... دکتری..... دانشکده هنر و معماری متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضاء:
تاریخ: ۸۷.۴.۲۳

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته

دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار

در دانشکده

خانم/جناب آقای دکتر ، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر

و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

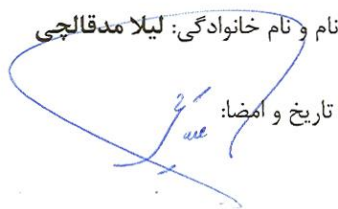
ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

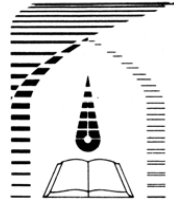
ماده ۶: اینجانب **لیلا مدقالچی** دانشجوی رشته **معماری** مقطع **دکتری**

تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **لیلا مدقالچی**

تاریخ و امضا:

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

رساله دکتری رشته: معماری

ارزش های انسانی معماری منظر ایرانی - اسلامی

دوره صفویه

لیلا مدقالچی

استاد راهنما:

دکتر مجتبی انصاری

استاد مشاور(اول):

دکتر محمدرضا بمانیان

استاد مشاور(دوم):

دکتر محمدرضا پورجعفر

بهمن ۱۳۹۲

هنگامیکه انسان را زیانی می‌رسد، ما را برای حل مشکلش می‌خواند، سپس هنگامیکه از جانب خود به او نعمتی دهیم، می‌گوید « این نعمت بخاطر کاردانی خودم به من داده شده است» این چنین نیست، بلکه این وسیله آزمایش آنها است هرچند بیشترشان نمی‌دانند.

(سوره زمر، آیه ۴۹)

سپاس از خدا به خاطر تمام داده‌ها و نداده‌هایش

و

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم

و

همسر مهربانم

که زبانم قاصر از بیان واژه‌ای مترادف با محبت‌های

بی‌شائبه‌شان است.

تقدیر و تشکر :

پژوهش حاضر بدون راهنمایی‌های ارزشمند استاد راهنمای گرامی، جناب دکتر مجتبی انصاری، نقدها و نظرات ارزشمند اساتید محترم آقای دکتر محمدرضا بمانیان و آقای دکتر محمدرضا پورجعفر به انجام نمی‌رسید. بخش عمده‌ای از یافته‌های حاضر مدیون راهنمایی‌های صادقانه این بزرگواران است. وظیفه خود می‌دانم از اساتید گرانقدر آقایان دکتر فرهاد فخار تهرانی، دکتر مهدی زندیه، دکتر احمد میرزا کوچک خوشنویس، دکتر سید امیر منصوری، دکتر سید غلامرضا اسلامی، دکتر علی‌اکبر تقوایی و دکتر محمدجواد مهدوی‌نژاد که به دلیل ایراد نقدها و نظرات گرانبه‌ای خود، بنده را در تهیه و تدوین بخش‌هایی از این رساله یاری نموده‌اند، تشکر نمایم. همچنین از رئیس دانشگاه هنر اسلامی تبریز آقای دکتر محمدعلی‌کی‌نژاد، سرپرست دانشکده معماری و شهرسازی آقای دکتر مرتضی میرغلامی و مسئولین کتابخانه و کارمندان دانشگاه مذکور که طی این مدت اینجانب را مورد حمایت‌های خود قرار داده‌اند، کمال سپاس را دارم. در عین حال لازم است از کلیه کارمندان محترم بخش‌های مختلف به خصوص اداره پژوهش و آموزش دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس سپاسگزاری نمایم.

لیلا مدقالچی

زمستان ۱۳۹۲

چکیده:

انسان با تمام دارایی‌های تاریخی، فرهنگی و اخلاقی و به‌طور کلی ارزشی، تأثیرات مستقیمی بر چگونگی شکل‌گیری اصول و معیارهای طراحی منظر داشته و ساختار کالبدی و فضایی آن را تحت‌تأثیر قرار داده‌است. و از آنجاییکه در دیدگاه اسلام، ارزش‌های واقعی، ارزش‌هایی مطابق منابع دینی و قرآنی هستند؛ پژوهش حاضر با موضوعیت «ارزش‌های انسانی در منظر ایرانی-اسلامی» شکل گرفته‌است که هدف اصلی آن؛ شناخت ارزش‌های انسانی براساس متون دینی اسلامی و چگونگی بسط آن در معماری منظر ایرانی بوده بوده‌است.

از طرفی با توجه به گستردگی زمینه‌های تحقیق، در مورد معماری منظر ایرانی - اسلامی، نگارنده در رساله حاضر با محدود نمودن زمینه‌های پژوهش؛ دوره صفویه را، به دلیل دارا بودن ساختار کالبدی- فضایی خاص و کاربرد آموزه‌های مذهبی و فلسفی شیعی، به عنوان دوره مورد مطالعه انتخاب کرده و با پژوهش در نمونه‌های تاریخی، به بررسی ارزش‌های انسانی بکارگرفته‌شده در معماری منظر ایرانی- اسلامی این دوره پرداخته‌است. پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کیفی است که با استفاده از رویکرد "توصیفی - تحلیلی" به تبیین ویژگی‌های انسان از دیدگاه انسان پرداخته‌است. نتایج حاصل از ویژگی‌ها و ارزش‌های انسانی با تطبیق با ساحت‌های وجودی انسان و مباحث ارزشی مطرح شده در باغ ایرانی؛ منجر به شکل‌گیری مؤلفه‌هایی برای ارزیابی و تحلیل نمونه‌های موردی منظر دوره صفویه شد. نتیجه‌گیری این رساله از وجود ارتباط مستقیم میان ارزش‌های مستخرج از متون دینی در دوره صفویه و معماری منظر آن دوران حکایت می‌کند. علاوه بر این، نتایج تحقیقات انجام گرفته در این رساله نشان از اهمیت توجه به برخی از ارزش‌های انسانی بیش از سایر ارزش‌ها در طراحی منظر و به‌طور خاص باغ ایرانی دارد. توجه به برخی از عناصر بکار رفته در باغ ایرانی و نیز نحوه بکارگیری آن‌ها بر اساس زمینه و دیگر عناصر، باعث به‌وجود آمدن طراحی کیفی مشتمل بر ارزش‌های انسانی شده‌است.

واژگان کلیدی: ارزش‌های انسانی، معماری منظر ایرانی - اسلامی، باغ ایرانی، دوره صفویه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
و	فهرست تصاویر
ح	فهرست جداول
ی	فهرست نمودارها
۱	فصل ۱: کلیات تحقیق
۲	۱- مقدمه
۲	۱-۲ بیان مسأله
۳	۱-۳ ضرورت انجام تحقیق
۵	۱-۴ اهداف تحقیق
۵	۱-۵ سؤالات تحقیق
۵	۱-۶ فرضیه‌های اصلی پژوهش
۶	۱-۷ پیشینه تحقیق
۱۱	۱-۸ روش انجام تحقیق
۱۱	۱-۹ زمان و مکان تحقیق
۱۲	۱-۱۰ چهارچوب نظری تحقیق
۱۳	فصل ۲: انسان و ارزش‌های انسانی
۱۴	۲-۱ مقدمه
۱۴	۲-۲ شناخت انسان
۱۷	۲-۳ شناخت - جهان بینی - ایدئولوژی
۱۷	۲-۳-۱ شناخت و جهان بینی
۲۰	۲-۳-۲ ایدئولوژی
۲۱	۲-۴ انسان
۲۱	۲-۴-۱ پرسش از حقیقت انسان (ما الانسان؟ - ما هو الانسان؟)
۲۲	۲-۴-۲ واژه انسان
۲۳	۲-۴-۳ دیدگاه پسینی
۲۴	۲-۴-۴ نگرش پیشینی
۲۴	۲-۴-۵ انسان از دیدگاه قرآن
۲۵	۲-۴-۵-۱ جایگاه و مرتبت انسان در قرآن
۲۶	۲-۴-۵-۲ هدف خلقت انسان

۲۶	۶-۴-۲ انسان از دیدگاه امام علی(ع)
۲۸	۷-۴-۲ انسان از دیدگاه ابن عربی
۲۹	۱-۷-۴-۲ انسان کامل
۲۹	۸-۴-۲ انسان از دیدگاه سنت‌گرایان
۳۰	۹-۴-۲ ملاصدرا و دیدگاه ملاصدرا درباره انسان
۳۰	۱-۹-۴-۲ ملاصدرا
۳۰	۲-۹-۴-۲ فلسفه حکمت‌متعالیه
۳۲	۳-۹-۴-۲ انسان از دیدگاه ملاصدرا
۳۸	۵-۲ فطرت و اهمیت بحث در مورد آن
۳۸	۱-۵-۲ فطرت
۳۹	۱-۱-۵-۲ تئوری فطرت
۴۱	۶-۲ ارزش و اهمیت تبیین ارزش‌های انسانی
۴۲	۱-۶-۲ ترویج گسترده نسبت ارزش‌ها
۴۳	۲-۶-۲ چیستی ارزش
۴۵	۷-۲ ارزش‌های انسانی (اخلاق و فطرت)
۴۸	۱-۷-۲ ارزش و اخلاق در فلسفه ملاصدرا
۵۰	۸-۲ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۵۳	فصل ۳: منظر ایرانی - باغ ایرانی
۵۴	۱-۳ مقدمه
۵۵	۲-۳ معماری منظر
۵۸	۳-۳ رابطه انسان با طبیعت
۶۲	۱-۳-۳ رابطه بنای انسان - ساخت با طبیعت
۶۴	۴-۳ باغ ایرانی
۶۵	۱-۴-۳ واژه‌شناسی
۶۷	۵-۳ مکان - باغ ایرانی
۶۷	۱-۵-۳ نظریه مکان
۶۹	۲-۵-۳ روح مکان
۷۱	۱-۲-۵-۳ روح مکان طبیعی
۷۲	۲-۲-۵-۳ روح مکان انسان ساخت در باغ ایرانی
۷۶	۶-۳ عناصر و شاخصه‌های باغ ایرانی
۷۶	۱-۶-۳ محصوریت و کرانه در باغ
۸۱	۲-۶-۳ زمین در باغ ایرانی
۸۱	۳-۶-۳ گستردگی و وسعت در باغ ایرانی
۸۳	۴-۶-۳ هندسه
۸۶	۵-۶-۳ فضا در باغ ایرانی

۸۷	-----	۱-۵-۶-۳	نظام در باغ ایرانی
۸۹	-----	۱-۱-۵-۶-۳	نظام آبیاری در باغ ایرانی
۹۳	-----	۲-۱-۵-۶-۳	نظام کاشت در باغ ایرانی
۹۶	-----	۱-۲-۱-۵-۶-۳	سایه
۹۷	-----	۳-۱-۵-۶-۳	نظام معماری در باغ ایرانی
۹۹	-----	۱-۳-۱-۵-۶-۳	فضاهای کالبدی در باغ ایرانی
۹۹	-----	۲-۳-۱-۵-۶-۳	معماری کوشک
۱۰۱	-----	۳-۳-۱-۵-۶-۳	ایوان
۱۰۳	-----	۴-۳-۱-۵-۶-۳	درونگرایی و محرمیت در باغ ایرانی
۱۰۳	-----	۶-۶-۳	راه و مسیر حرکت
۱۰۵	-----	۷-۶-۳	نظام اندیشه در باغ ایرانی
۱۰۵	-----	۱-۷-۶-۳	تفکر در باغ ایرانی
۱۰۶	-----	۲-۷-۶-۳	باغ بهشتی
۱۱۰	-----	۷-۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

فصل ۴: تبلور ارزش‌های انسانی - ایرانی و ابعاد وجودی آن

۱۱۵	-----	اسلامی دوره صفویه	در تولید منظر ایرانی
۱۱۶	-----	۱-۴	مقدمه
۱۱۷	-----	۲-۴	ارزش‌های انسانی و ارتباط آن با پدیده‌های انسان - ساخت (انسان به مثابه سازنده و مؤثر)
۱۱۸	-----	۱-۲-۴	پدیده‌های پیرو - هنر پیرو
۱۱۹	-----	۲-۲-۴	پدیده‌های پیشرو - هنر پیشرو
۱۲۱	-----	۳-۴	نیازهای انسان در ارتباط با محیط (انسان به مثابه استفاده‌کننده و تأثیرپذیر)
۱۲۱	-----	۱-۳-۴	نیازهای انسانی
۱۲۳	-----	۲-۳-۴	قابلیت‌های محیطی (توانش‌های محیطی)
۱۲۴	-----	۳-۳-۴	ساحت‌های وجودی انسان در ارتباط با نیازها
۱۲۴	-----	۱-۳-۳-۴	ساحت مادی و نیازها در معماری منظر
۱۲۴	-----	۱-۱-۳-۳-۴	نیازهای فیزیولوژیک انسان
۱۲۸	-----	۲-۱-۳-۳-۴	نیازهای امنیت و ایمنی
۱۲۹	-----	۲-۳-۳-۴	ساحت نفسانی و نیازها در معماری منظر
۱۲۹	-----	۱-۲-۳-۳-۴	نیاز به عزت نفس (کرامت) و خود شکوفایی
۱۳۰	-----	۳-۳-۳-۴	ساحت روحانی و نیازها در معماری منظر
۱۳۱	-----	۱-۳-۳-۳-۴	نیازهای شناختی و نیازهای زیباشناختی
۱۳۴	-----	۴-۴	تفکر تعقلی شیعی و تأثیر آن در معماری منظر دوره صفویه
۱۳۵	-----	۱-۴-۴	تعریف تعقل و واژه عقل
۱۳۷	-----	۲-۴-۴	مفاهیم شیعی و مفهوم تعقل
۱۳۷	-----	۱-۲-۴-۴	ظاهر و باطن

- ۱۴۰ ----- ۲-۲-۴-۴ حقیقت و مثال
- ۱۴۱ ----- ۳-۲-۴-۴ عدالت
- ۱۴۳ ----- ۴-۲-۴-۴ قدر و هندسه
- ۱۴۵ ----- ۳-۴-۴ تأثیرات تفکرات شیعی و فلسفه ملاصدرا در شکل‌گیری معماری منظر دوره صفوی
- ۱۴۵ ----- ۱-۳-۴-۴ فلسفه ملاصدرا و ادراک عقلی
- ۱۴۷ ----- ۴-۴-۴ معماری منظر دوره صفوی
- ۱۴۹ ----- ۵-۴ جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

فصل ۵: مطالعه نمونه‌های موردی دوره صفوی

- ۱۵۳ ----- ۱-۵ مقدمه
- ۱۵۴ ----- ۲-۵ اصفهان دوره صفویه
- ۱۵۹ ----- ۳-۵ چهارباغ
- ۱۶۲ ----- ۱-۳-۵ باغ‌ها و عمارت‌های خیابان چهارباغ
- ۱۶۲ ----- ۲-۳-۵ نظام‌های موجود در خیابان چهارباغ
- ۱۶۲ ----- ۱-۲-۳-۵ نظام معماری
- ۱۶۶ ----- ۲-۲-۳-۵ نظام آبیاری
- ۱۶۸ ----- ۳-۲-۳-۵ نظام کاشت
- ۱۷۰ ----- ۳-۳-۵ منظر عمومی شهر اصفهان
- ۱۷۲ ----- ۴-۳-۵ جمع‌بندی
- ۱۸۰ ----- ۴-۵ باغ بلبلی (هشت بهشت)
- ۱۸۰ ----- ۱-۴-۵ ساخت و پیدایش باغ بلبلی و عمارت هشت بهشت
- ۱۸۲ ----- ۲-۴-۵ نظام‌های موجود در باغ بلبلی
- ۱۸۳ ----- ۱-۲-۴-۵ نظام معماری
- ۱۸۶ ----- ۲-۲-۴-۵ نظام آبیاری
- ۱۸۹ ----- ۳-۲-۴-۵ نظام کاشت
- ۱۸۹ ----- ۳-۴-۵ جمع‌بندی
- ۱۹۶ ----- ۵-۵ باغ‌های واقع در اشرف البلاد
- ۱۹۶ ----- ۱-۵-۵ ساخت و پیدایش اشرف البلاد
- ۱۹۸ ----- ۲-۵-۵ باغ‌ها و عمارت‌های مجموعه اشرف البلاد
- ۱۹۹ ----- ۱-۲-۵-۵ باغ چهلستون یا دیوانخانه
- ۲۰۳ ----- ۲-۲-۵-۵ باغ تپه
- ۲۰۴ ----- ۳-۲-۵-۵ باغ خلوت
- ۲۰۵ ----- ۴-۲-۵-۵ باغ چشمه یا چشمه عمارت
- ۲۰۷ ----- ۵-۲-۵-۵ باغ صاحب‌الزمان
- ۲۰۸ ----- ۶-۲-۵-۵ باغ صفی‌آباد
- ۲۰۹ ----- ۳-۵-۵ نظام‌های موجود در باغ‌های اشرف
- ۲۰۹ ----- ۱-۳-۵-۵ نظام معماری

۲۱۱	-----	۲-۳-۵-۵ دسترسی و مسیر (خیابان باغ)
۲۱۳	-----	۳-۳-۵-۵ نظم آب
۲۱۴	-----	۴-۳-۵-۵ نظام کاشت
۲۱۵	-----	۴-۵-۵ جمع بندی
۲۲۳	-----	۶-۵ باغ فین کاشان
۲۲۳	-----	۱-۶-۵ ساخت و پیدایش باغ فین
۲۲۴	-----	۲-۶-۵ ابنیه و عمارت‌های باغ فین
۲۲۶	-----	۳-۶-۵ نظام های موجود در باغ فین
۲۲۶	-----	۱-۳-۶-۵ نظام معماری
۲۲۸	-----	۲-۳-۶-۵ نظام آبیاری
۲۳۱	-----	۳-۳-۶-۵ نظام کاشت
۲۳۲	-----	۴-۶-۵ جمع بندی

۲۳۹ ----- فصل ۶: نتیجه گیری

۲۴۰	-----	۱-۶ مقدمه
۲۴۰	-----	۲-۶ بررسی اهداف
۲۴۱	-----	۳-۶ بررسی سؤالات و فرضیه‌ها
۲۴۷	-----	۴-۶ نظریه
	-----	۵-۶ پیشنهاد برای پژوهش‌های بعدی
۲۴۸	-----	

۲۴۹ ----- منابع و مأخذ

۲۷۳	-----	چکیده انگلیسی
-----	-------	---------------

فهرست تصاویر

صفحه

عنوان

۶۴	تصویر شماره ۱-۳ باغ مظهري از صورت مرکز گریز عالم کبیر، یا ظاهر؛ و حیاط، در حد مظهري از صورت مرکز گرای عالم صغیر یا باطن	۶۴
۷۳	تصویر شماره ۲-۳ « باغ شاهزاده ماهان»	۷۳
۷۷	تصویر شماره ۳-۳ همای در مقابل کاخ همایون، جنید (نیمه دوم سده ی هشتم) بغداد	۷۷
۷۸	تصویر شماره ۴-۳ انسجام بدنه چهارباغ به وسیله وجود عمارت سردر باغها	۷۸
۸۱	تصویر شماره ۵-۳ محصوریت و ارتباط تعریف شده درون و برون توسط درآیگاهها و ورودیها در باغ ایرانی	۸۱
۸۴	تصویر شماره ۶-۳ رشته قناتی در اطراف یزد	۸۴
۸۴	تصویر شماره ۷-۳ مقطع طولی یک قنات	۸۴
۸۷	تصویر شماره ۸-۳ وجود سلسله مراتب، وحدت و همبستگی در مجموعه باغ ایرانی	۸۷
۹۰	تصویر شماره ۹-۳ انعکاس نور بر روی آب حوض روبروی بنای معماری	۹۰
۱۰۰	تصویر شماره ۱۰-۳ گونه بندی جای گیری کوشک درون باغ	۱۰۰
۱۰۱	تصویر شماره ۱۱-۳ منظر برج رکیب خانه (کاخ چهارباغ) اصفهان	۱۰۱
۱۰۱	تصویر شماره ۱۲-۳ داخل کاخ آیینه از ایوان	۱۰۱
۱۰۴	تصویر شماره ۱۳-۳ کنده کاری متعلق به اواخر قرن هفدهم میلادی از باغ هزار جریب	۱۰۴
۱۲۲	تصویر شماره ۱-۴ نیازهای انسان و عملکرد محیط انسان- ساخت	۱۲۲
۱۵۵	تصویر شماره ۱-۵ اصفهان دوره صفوی	۱۵۵
۱۶۰	تصویر شماره ۲-۵ عکس هوایی	۱۶۰
۱۶۰	تصویر شماره ۳-۵ دید پرنده از چهار باغ	۱۶۰
۱۶۱	تصویر شماره ۴-۵ تفریح در محور چهار باغ - وجود قهوه خانهها در کنار چهارباغ	۱۶۱
۱۶۳	تصویر شماره ۵-۵ تکرار و تناسب در نمای عمارت سردر باغها	۱۶۳
۱۶۵	تصویر شماره ۶-۵ باغ هزار جریب	۱۶۵
۱۶۵	تصویر شماره ۷-۵ چهارباغ اصفهان	۱۶۵
۱۶۵	تصویر شماره ۸-۵ کاخ جهان نما	۱۶۵
۱۶۵	تصویر شماره ۹-۵ نقشه چهارباغ	۱۶۵
۱۶۵	تصویر شماره ۱۰-۵ مقطع طولی چهار باغ	۱۶۵
۱۶۶	تصویر شماره ۱۱-۵ نمای مسجد مادر شاه سلطان حسین (مدرسه چهارباغ) در کنار چهارباغ	۱۶۶
۱۶۷	تصویر شماره ۱۲-۵ چهارباغ اصفهان - تخت هایی بر روی نهر آب	۱۶۷
۱۶۷	تصویر شماره ۱۳-۵ چهارباغ اصفهان - توجه به جریان آب به صورت آبشار و فواره و سکوهای زیر درخت	۱۶۷
۱۶۹	تصویر شماره ۱۴-۵ تکرار درخت چنار در ترسیم جهانگردان مختلف	۱۶۹
۱۷۰	تصویر شماره ۱۵-۵ منظر عمومی شهر اصفهان دوره صفوی	۱۷۰
۱۸۰	تصویر شماره ۱۶-۵ پلان باغ بلبل	۱۸۰
۱۸۰	تصویر شماره ۱۷-۵ عکس هوایی موقعیت فعلی باغ	۱۸۰
۱۸۱	تصویر شماره ۱۸-۵ نقشه بخشی از محله حکومتی اصفهان در دوره صفویه در فاصله میدان نقش جهان و چهارباغ که براساس گراور کمپفر (۱۶۸۳-۱۶۸۵ م.) و اسناد و مدارک تاریخی تهیه شده است	۱۸۱

- تصویر شماره ۵-۱۹ امکان دید از فضاهای اشکوب بالای عمارت هشت بهشت به فضای حوضخانه..... ۱۸۳
- تصویر شماره ۵-۲۰ یکی از نماهای عمارت هشت بهشت..... ۱۸۴
- تصویر شماره ۵-۲۱ پتکانه بر روی حوضخانه هشت بهشت..... ۱۸۴
- تصویر شماره ۵-۲۲ حوضخانه عمارت هشت بهشت..... ۱۸۴
- تصویر شماره ۵-۲۳ پلان طبقه همکف و پلان طبقه اول..... ۱۸۵
- تصویر شماره ۵-۲۴ حوض داخل عمارت هشت بهشت..... ۱۸۶
- تصویر شماره ۵-۲۵ گردش آب به دور کوشک هشت بهشت و آب نماهای اطراف آن..... ۱۸۷
- تصویر شماره ۵-۲۶ حوض مروارید واقع در ایوان عمارت هشت بهشت..... ۱۸۸
- تصویر شماره ۵-۲۷ حوض محل ریزش آبشار از اشکوب بالا..... ۱۸۸
- تصویر شماره ۵-۲۸ محل باغ های از بین رفته در اشرف کنار دریای خزر..... ۱۹۷
- تصویر شماره ۵-۲۹ انطباق محدوده باغ های قدیم بر روی نقشه جدید بافت اطراف باغ..... ۱۹۸
- تصویر شماره ۵-۳۰ بهشهر، مجموعه باغ های اشرف - قرن ۱۷ م/ ۱۱ ق. پلان باغ از دونالد ویلبر..... ۱۹۹
- تصویر شماره ۵-۳۱ عمارت چهلستون قبل از تعمیر ناصرالدین شاه، از مجموعه کاخ گلستان..... ۲۰۰
- تصویر شماره ۵-۳۲ عمارت چهلستون بعد از تعمیر ناصرالدین شاه، از مجموعه کاخ گلستان..... ۲۰۰
- تصویر شماره ۵-۳۳ نقاشی متعلق به اواسط قرن نوزدهم میلادی از کاخ چهلستون توسط ژون لارنس..... ۲۰۱
- تصویر شماره ۵-۳۴ مقایسه پلان باغ چهلستون ترسیم شده توسط ویلبر و پلان ترسیم شده توسط دیمورگان..... ۲۰۲
- تصویر شماره ۵-۳۵ نقشه باغ تپه..... ۲۰۳
- تصویر شماره ۵-۳۶ موقعیت باغ خلوت..... ۲۰۴
- تصویر شماره ۵-۳۷ پلان باغ و کوشک چشمه عمارت، ترسیم از هانری ویوله ۱۹۱۳-۱۴ م..... ۲۰۵
- تصویر شماره ۵-۳۸ عمارت باغ چشمه..... ۲۰۶
- تصویر شماره ۵-۳۹ پلان و تصویر باغ صاحب زمان..... ۲۰۷
- تصویر شماره ۵-۴۰ تصویر هوایی از عمارت صفی آباد..... ۲۰۸
- تصویر شماره ۵-۴۱ کاخ صفی آباد..... ۲۰۹
- تصویر شماره ۵-۴۲ پلان باغ صفی آباد..... ۲۰۹
- تصویر شماره ۵-۴۳ پلان مجموعه باغ های اشرف..... ۲۱۱
- تصویر شماره ۵-۴۴ ترسیم موقعیت قرارگیری عمارت دیوانخانه..... ۲۱۲
- تصویر شماره ۵-۴۵ تصویر پلان باغ چهلستون و محور اصلی باغ..... ۲۱۳
- تصویر شماره ۵-۴۶ پلان باغ چهلستون در زمان صفویه..... ۲۱۵
- تصویر شماره ۵-۴۷ عکس هوایی از باغ شاه در سال ۱۳۵۶..... ۲۱۵
- تصویر شماره ۵-۴۸ باغ فین کاشان، تصویر هوایی و دید پرده مجموعه..... ۲۲۴
- تصویر شماره ۵-۴۹ سردر ورودی باغ فین..... ۲۲۴
- تصویر شماره ۵-۵۰ نقشه باغ فین کاشان..... ۲۲۵
- تصویر شماره ۵-۵۱ مقطع طولی از باغ فین..... ۲۲۶
- تصویر شماره ۵-۵۲ محصوریت، ارتباط تعریف شده درون و برون در باغ فین کاشان..... ۲۲۷
- تصویر شماره ۵-۵۳ نمایش آب در باغ فین کاشان..... ۲۳۰
- تصویر شماره ۵-۵۴ کوشک باغ فین..... ۲۳۱

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول شماره ۱-۲ درجات مختلف خودآگاهی و معرفت نفس.....	۱۶
جدول شماره ۲-۲ انواع ابزار و منابع شناخت	۱۷
جدول شماره ۳-۲ مقایسه جهان بینی اتمیسم و کل‌گرا	۱۸
جدول شماره ۴-۲ پرسش از حقیقت انسان	۲۲
جدول شماره ۵-۲ انسان و ابعاد وجودی وی	۲۳
جدول شماره ۶-۲ دیدگاه های رایج نسبت به تعریف انسان	۲۴
جدول شماره ۷-۲ انسان در قرآن	۲۵
جدول شماره ۸-۲ مختصات انسان از دیدگاه نهج البلاغه.....	۲۷
جدول شماره ۹-۲ نفس و اقسام آن از دیدگاه امام علی (ع)	۲۸
جدول شماره ۱۰-۲ مقامات انسان و مراتب عالم های وجودی.....	۳۴
جدول شماره ۱۱-۲ قوای نفس حیوانی به تفکیک ملاصدرا	۳۵
جدول شماره ۱۲-۲ قوای نفس ناطقه انسان به تفکیک ملاصدرا	۳۶
جدول شماره ۱۳-۲ بسط قوای نفس ناطقه انسان به تفکیک ملاصدرا	۳۷
جدول شماره ۱۴-۲ فطرت و انواع آن.....	۴۰
جدول شماره ۱۵-۲ استعداد های انسانی از دیدگاه شهید مطهری	۴۱
جدول شماره ۱۶-۲ چستی ارزش از دیدگاه مکاتب مختلف.....	۴۴
جدول شماره ۱۷-۲ انواع ارزش از نظر ماهیت و خصیصه	۴۵
جدول شماره ۱۸-۲ ساحت های وجودی انسان، و جایگاه اخلاق نسبت به آن.....	۴۹
جدول شماره ۱۹-۲ واژه شناسی و صفات انسان و فطرت، از دیدگاه قرآن	۵۲
جدول شماره ۱-۳ دیدگاه شولتز در مورد حالات فهم انسان از طبیعت	۶۲
جدول شماره ۲-۳ رابطه بنای معماری با محیط	۶۳
جدول شماره ۳-۳ تقسیم بندی روح مکان طبیعی	۷۱
جدول شماره ۴-۳ تقسیم بندی روح مکان انسان - ساخت در نمونه معماری باغ ایرانی	۷۴
جدول شماره ۵-۳ فرم های غالب نمایش آب در باغ های ایرانی	۹۲
جدول شماره ۶-۳ نوع گیاهان و طرح کاشت در باغ ایرانی	۹۷
جدول شماره ۷-۳ اوصاف بهشت در قرآن.....	۱۰۸
جدول شماره ۸-۳ معانی غرفه برگرفته از قرآن	۱۰۹
جدول شماره ۹-۳ جمع بندی کیفیت های عناصر باغ.....	۱۱۲
جدول شماره ۱۰-۳ ارزش های فضایی باغ ایرانی.....	۱۱۲
جدول شماره ۱۱-۳ عناصر سنجش پذیر باغ ایرانی براساس مفاهیم و ارزش های انسانی و کیفیت های فضایی	۱۱۴
جدول شماره ۱-۴ تفاوت پدیده های پیرو و پیشرو و نتایج حاصل از آن ها.....	۱۲۰
جدول شماره ۲-۴ دیدگاه اومانستی	۱۲۰
جدول شماره ۳-۴ دیدگاه الهی	۱۲۰
جدول شماره ۴-۴ جدول عملکردی نیازهای انسان براساس مدل لنگ.....	۱۲۲

جدول شماره ۴-۵ نفس در ساحت مادی از دیدگاه امام علی (ع).....	۱۲۵
جدول شماره ۴-۶ حواس پنجگانه در مواجهه با عناصر باغ (منظر ایرانی).....	۱۲۶
جدول شماره ۴-۷ نفس در ساحت نفسانی از دیدگاه امام علی (ع).....	۱۲۹
جدول شماره ۴-۸ نفس در ساحت روحانی از دیدگاه امام علی (ع).....	۱۳۰
جدول شماره ۴-۹ مراتب زیبایی همدیاف با ساحت‌های حیات.....	۱۳۲
جدول شماره ۴-۱۰ ابعاد قطب درون ذاتی (ذهنی) در ارتباط با زیبایی‌ها.....	۱۳۳
جدول شماره ۴-۱۱ حواس ظاهری و باطنی از نظر ملاصدرا.....	۱۳۹
جدول شماره ۴-۱۲ معانی عدل از دیدگاه اسلام.....	۱۴۲
جدول شماره ۴-۱۳ مقامات انسان و مراتب عالم‌های وجودی.....	۱۴۵
جدول شماره ۴-۱۴ وجوه تعقل شیعی در منظر دوره صفوی اصفهان.....	۱۴۸
جدول شماره ۴-۱۵ عالم مثال در منظر دوره صفوی اصفهان.....	۱۴۹
جدول شماره ۴-۱۶ ارزیابی مفاهیم منبسط از ارزش‌های فطری انسان در باغ ایرانی بر اساس ساحت وجودی انسان.....	۱۵۲
جدول شماره ۵-۱ نوآوری‌های معمارانه صفویه.....	۱۵۶
جدول شماره ۵-۲ مؤلفه‌های مؤثر بر شکل‌گیری شهر اصفهانو تجلی نظام‌ها در منظر دوره صفویه.....	۱۵۷
جدول شماره ۵-۳ اصول مکتب شهرسازی اصفهان بر اساس و نظر متفکران اسلامی.....	۱۵۸
جدول شماره ۵-۴ نظام کاشت در چهار باغ بر اساس سفرنامه‌ها.....	۱۷۰
جدول شماره ۵-۵ ارزیابی مفاهیم منبسط از ارزش‌های فطری انسان در چهار باغ اصفهان بر اساس ساحت وجودی انسان.....	۱۷۴
جدول شماره ۵-۶ ارزیابی عناصر سنجش‌پذیر چهارباغ.....	۱۷۸
جدول شماره ۵-۷ صورت‌ها و ویژگی‌های نمایشی آب در باغ بلبل.....	۱۸۸
جدول شماره ۵-۸ ارزیابی مفاهیم منبسط از ارزش‌های فطری انسان در باغ بلبل (هشت بهشت) براساس ساحت وجودی انسان.....	۱۹۰
جدول شماره ۵-۹ ارزیابی عناصر سنجش‌پذیر باغ بلبل بر اساس مفاهیم و ارزش‌های انسانی و کیفیت‌های فضایی.....	۱۹۴
جدول شماره ۵-۱۰ ارزیابی مفاهیم منبسط از ارزش‌های فطری انسان در باغ‌های اشرف البلاد بر اساس ساحت وجودی انسان.....	۲۱۷
جدول شماره ۵-۱۱ ارزیابی عناصر سنجش‌پذیر باغ‌های اشرف البلاد بر اساس مفاهیم و ارزش‌های انسانی و کیفیت‌های فضایی.....	۲۲۱
جدول شماره ۵-۱۲ صورت‌ها و ویژگی‌های نمایشی آب در باغ فین.....	۲۲۹
جدول شماره ۵-۱۳ ارزیابی مفاهیم منبسط از ارزش‌های فطری انسان در باغ فین کاشان بر اساس ساحت وجودی انسان.....	۲۳۳
جدول شماره ۵-۱۴ ارزیابی عناصر سنجش‌پذیر باغ فین براساس مفاهیم و ارزش‌های انسانی و کیفیت‌های فضایی.....	۲۳۷
جدول شماره ۶-۱ ارتباط میان ساحت‌های انسان و نیازها.....	۲۴۸

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

نمودار شماره ۱-۲	ویژگی های سیستم و جهان بینی مبتنی بر آن	۱۹
نمودار شماره ۲-۲	انواع ایدئولوژی از نگاه شهید مرتضی مطهری	۲۰
نمودار شماره ۳-۲	ارتباط ارزش های اخلاقی با فطرت	۴۷
نمودار شماره ۴-۲	ارتباط ارزش های فطری با ارزش های کالبدی به واسطه اعتبارات ارزشی جامعه	۴۷
نمودار شماره ۱-۳	رویکردهای کلی در معماری منظر	۵۶
نمودار شماره ۲-۳	سمت راست مدل غربی و سمت چپ مدل شرقی برای ارتباط انسان با طبیعت	۶۰
نمودار شماره ۳-۳	رابطه بین انسان، فضای هستی و فضای معماری	۶۸
نمودار شماره ۴-۳	مکان خصوصیات محیطی را تحصیل می کند	۶۹
نمودار شماره ۵-۳	بسط مفهوم مکان بر اساس نظر شولتز	۷۰
نمودار شماره ۶-۳	هندسه باغ ایرانی در کل و جزء	۸۵
نمودار شماره ۷-۳	فضا در باغ ایرانی	۸۶
نمودار شماره ۸-۳	نظام کارکردی آب و کاشت در باغ ایرانی	۹۶
نمودار شماره ۹-۳	نظام معماری در باغ ایرانی	۹۸
نمودار شماره ۱۰-۳	ساختار مکان-باغ	۱۱۱
نمودار شماره ۱-۴	اهمیت ارزش های انسانی و عوامل تأثیرپذیر از آن و مؤثر بر آن	۱۱۷
نمودار شماره ۲-۴	پدیده های پیرو	۱۱۸
نمودار شماره ۳-۴	مؤلفه های هنر پیرو	۱۱۹
نمودار شماره ۴-۴	مؤلفه های هنر پیشرو	۱۱۹
نمودار شماره ۵-۴	رفتار انسان که در آن انگیزش انسان به مثابه فرآیندی پویا ارائه شده است	۱۲۳
نمودار شماره ۶-۴	ارتباط ساحت های وجودی انسان با نیازها و ارزش های انسانی	۱۲۴
نمودار شماره ۷-۴	معانی عقل و وجوه آن ها	۱۳۷
نمودار شماره ۸-۴	نسبت بین باطن و ظاهر	۱۳۸
نمودار شماره ۹-۴	عالم مثال و شهرهای رمزی جابرسا و جابلقا	۱۴۱
نمودار شماره ۱۰-۴	معانی قدر و وجوه آن ها	۱۴۴
نمودار شماره ۱۱-۴	نگرش به باغ ایرانی و منظر در دوره صفویه	۱۴۷
نمودار شماره ۱-۵	نظام معماری در چهار باغ	۱۶۴
نمودار شماره ۲-۵	منظر عمومی دوره صفوی	۱۷۲
نمودار شماره ۳-۵	نظام معماری در باغ بلبل	۱۸۵
نمودار شماره ۴-۵	نظام معماری در باغ های اشرف البلاد	۲۱۰
نمودار شماره ۵-۵	نظام معماری در باغ فین	۲۲۸
نمودار شماره ۱-۶	ضرورت پرداخت به مسأله	۲۴۰
نمودار شماره ۲-۶	روند پژوهش در پاسخ گویی به بخش اول از سوال نخست	۲۴۲
نمودار شماره ۳-۶	روند پژوهش در پاسخ گویی به بخش دوم از سوال نخست	۲۴۳
نمودار شماره ۴-۶	روند پژوهش در پاسخ گویی به سوال اول و دوم	۲۴۵

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

تاریخ طراحی منظر در ایران به سال‌های قبل از میلاد مسیح بر می‌گردد. ایرانیان همواره با ساخت باغ‌هایی مطابق با باورها و اعتقادات، اقدام به تسخیر قسمتی از طبیعت نموده‌اند. طراح منظر ایرانی با بکارگیری عناصر طبیعت و نحوه نمایش آن‌ها همواره سعی در بکارگیری ارزش‌های برخاسته از تفکر و اندیشه، در ارتباط بین انسان و طبیعت را داشته‌است.

طراحی منظر و باغ‌های دوره صفویه، به دلیل سیطره اندیشه شیعی و نیز نظرات فلاسفه و طراحان دانشمندِ مسئول، در قبال این باورها، واجد ارزش‌ها و مفاهیمی شده‌است، که اگرچه در دوره‌های قبل مورد توجه بوده، اما در این دوره با تجلی ساحت‌های وجودی و ارزش‌های انسانی، از اعتبار و تأثیر بیشتری برخوردار بوده‌است.

بر این اساس، این رساله با هدف دستیابی به ارزش‌های انسانی و با استناد به منابع اسلامی، طراحی منظر دوره صفوی را از نظر این ارزش‌ها مورد پژوهش قرار می‌دهد، در همین راستا، ابتدا به تعریف مسأله، سپس سؤالات، اهداف، فرضیات، روش تحقیق و ضرورت انجام آن پرداخته است. بدیهی است مطالعه متون و پیشینه تحقیق ما را در تهیه فرضیه‌های قابل سنجش و نیز آگاهی از نظرات مطرح شده یاری خواهد ساخت.

۲-۱ بیان مساله

خلق هر اثر هنری و به تبع آن فضای معماری در پی اهداف، تمایلات و انگیزه‌ها و به جهت رفع نیازهای انسانی صورت می‌گیرد. چنانچه با وجود اشتراک تقریبی در نیازهای انسانی تمام جوامع، فضاهای متنوع در نتیجه تفاوت خاستگاه انگیزه‌ها پدید می‌آید. انسان به‌عنوان پدیدآورنده اثر هنری و نیز بهره‌بردار - اثربخش و اثرپذیر - موضوع مطالعه بسیاری از متفکرین در حوزه اجتماعی، علوم انسانی و فلسفه بوده‌است. به نظر می‌رسد با وجود گستره این دانش و تنوع در نظریات، سرگشتگی انسان در شناخت از خود همواره به حیات خود ادامه داده‌است و این در حالی است که دین اسلام، بر شناخت انسان از خود به‌عنوان مبنای تمام شناخت‌ها تأکید می‌کند. در پی این عدم یقین در شناخت انسان و ارزش‌ها است که راه برای حل مشکلات بعدی از جمله تبیین و برنامه‌ریزی‌ها در تمامی ابعاد زیست دشوارتر می‌گردد.

مرور آثار گذشته و مبانی نظری تأثیرگذار در معماری منظر تاریخی ایران، نشان از شناخت و ترکیب استادانه عناصر ثابت طبیعت، به بهترین شکل ممکن را دارد. عناصری که به فراخور تکرار متناسب در محیط، به نظر می‌رسد؛ واجد خصوصیت مستقل در هنر معماری منظر ایران است.

اما آنچه هویت سال‌های اخیر معماری و به تبع آن معماری منظر را به ورطه کاستی و قابل نقد فروکشانیده‌است؛ علاوه بر عدم وجود تصمیمات نظاممند، ورود پر شتاب تکنولوژی و اندیشه‌های مرتبط با آن بوده‌است. اندیشه‌هایی که علی‌رغم دارا بودن خاستگاه و زادگاه غیر ایرانی - اسلامی، به دلیل منطبق بودن با اهداف تکنولوژیکی به سرعت در بین اندیشمندان ایرانی نفوذ کرده و بیش از بن‌مایه‌های فکری فلاسفه ایرانی